קנ א מיי׳ פי״א מהלי מלוה

סימן סט סעיף א ובטור סיי

:છે

קנא ב מיי' פכ"ו מהלי

סם מוש"ע ח"מ שם סעיף

קנג ד ה מיי פי״א שם הלכה ד סמג שם:

קנד ו מיי׳ שם פי״ט הל׳ א

סמג שם: מנה ז ח מיי (שם) ופי"ב

מהל' נוקי ממון הל' כב סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' תי סעיף לח:

רבינו גרשום

שעבודא. שמשועבדין לו

מדאורייתא הוא דכתיב עבד

לוה לאיש מלוה: אי הכי לוה לאיש מלוה: אי הכי מלוה בשטר נמי. לא נטרוף ממשעבדי משום פסידא דלקוחות: התם אינהו. לקוחות אפסדי אנפשייהו

לקוחות אפסדי אנפשיהו דכיון דידעי דהוי חייב ממון למלוה בשטר דשטר קלא אית ליה לא הוה לי' למזבן מיני': שעבודא לאו דאורייתא. וקרא אסמכתא

בעלמא הוא: לית ליה קלא

בעינו אווא: ייון ייון קרא למלוה על פה ולא ידעי לקוחות דלוה מיניה ולא גבי מינייהו: ומי אמר רבה

הכי. דשעבודא לאו דאורייתא: והאמר רבה.

בפרק יש נוחלין גבו יתומים בפוקישנוזולין גבויוומים מבעל חוב קרקע בחובת אביהן יש לבכור פי שנים בה דכיון דמשעבדי לאבוהון דמי כממון שלו

רונוטל בה בכור פי שנים. מדקאמר שקיל בכור פי שנים בה אלמא שעבוד׳

ראוריית׳: וכי תימא איפוך. . והאמר עולא דבר תורה

בע״ח בזיבורית אלמא

ליה: אלא לעולם קסבר רבה דשעבודא לאו דאוריית׳ והא דקאמר רבה גבו קרקע

יש לו לטעמא דבני מערבא

קאמר. דשלחו מתם בכור נוטל פי שנים במלוה וקאמר רבה מסתבר

וקאמר רבה מסתבר טעמייהו בקרקע וליה לא ס"ל דשקיל בה פי שנים

י דארריימא : ווחל טליו ישור

י אוריינא: ונפל עליו שוד. בתוך הבור: והרגו. לחופר: פטור. בעל השור לפי שהוא

עצמו גרם לו תקלה שחפר

ברה״ר: ולא עוד אלא שאם

מת השור. והחופר יורשי בעל הבור חייבין לשלם דמי שור לבעלים והא הכא האי

חוב דיורשי בעל בור משלמים אינו בשטר אלא

רטל מה אלמא דמלוה טל

אילעא בשעמד בדין ונתחייב החופר קודם שמת

. וכל פסק דין מב״ד דמי כמלוה בשטר להכי יורשי

כמלוה בשטר להכי יורשי בעל הבור משלמין רמלוה בשטר גובה מן היורשין: והא הרגו. השור קתני אלמא דלא עמד בדין ואפ״ה משלמין יורשין אע״ג דהוה מלוה על פה: אע״ג דהוה מלוה על פה:

אע״ג דהוה מלוה על פה: ומתרץ רב אדא לא הרגו לאלתר אלא עשאו טריפה.

ראינו יכול לחיות וחייבוהו

בית דין קודם שמת והוי כמלוה בשטר: והא תני חגא הרגו ומת בבור וקברוהו ואפ"ה יורשין חייבין לשלם

.אע"ג דלא עמד בדין . ומתרץ לעולם חייבוהו ב״ו

הודם שמת והיה כמלוה

שעבודא

עולא דשעבוד׳

מלוב ולוב בלי א וווני מנוה ונוה הני ח ועי במ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סימן קכט סעיף ד: קנב ג מיי פכ"ה מהלי מלוה ולוה הל' א סמג

ולוה הלכה ג ופכ"ז הלי

ל) כעיל קסן. מווכות קב., ב) גיטין כא. כתובות קב., ג) ברכות סג:, ד) ב"ק מג. לעיל קכד:, ד) [ב"ק ח. גיטין

נ.ן, ו) רש"ל מ"ו, ו) לעיל מב.

קמ. קדושין יג: ב"ק קד:

קנו. קדושין יג: ב״ק קד: ערכין ו:ו.], ח) [קדושין שם], ט) [ערכין ז. כל הענין], י) [גיטין מג.], ל) [בערכין ז. א׳ הגא], ל) [דבכים כא], מ) [ע" רש"ל שהיה לרשב״ם

גירסא אחרתז. כ) ודברים כדז.

ם) ג"ל דאמריי. רש"ש, ע) רש"ל לו ר"ש דלמא לא הני קרקע שבק אבוהון וגם לאו מיניה הוא שהרי מעות הלוהו אלא ודאיר ריי מ" א"ל היי

אלא ודאי כו', כ) ג"ל דיוקא.

לש"ב) (ז בש"ח ה"ב (3 בש"ב)

מ"ז, ל) ג"ל דמיחשב למוחזק. מ"ז, ל) ג"ל דמיחשב למוחזק. רש"ש, ש) ג"ל נעילת דלת. רש"ש, ש) [רש"ל], א) ג"ל

ממיתו וקוברו. רש"ש,

גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו. אע"ג דמיניה (ד) מיירי מ"מ מעות אין לו דלאו הני מעות שבק אבוהון אע"ג דהיינו מיניה קרקע אמאי יש לוש אלא ודאי עיקר שעבוד הוא על קרקע אלמא שעבוד קרקע לקוחום דאורייתא: דבר תורה ב"ח דינו בובורית.

> פשיטא דגבי בין קרקע ובין סובין ושמא עולא אמרה על הא דפ׳ הניזקין (גיטין דף מח:) דאין נפרעין מנכסים משועבדי׳ במקום שיש בני חורין ואפי׳ הן זיבורית דמשום פסידה דלקוחות אוקמוה אדאורייתא ומדקאמר אוקמוה אדאוריית' משמע דהתם נמי דאוריית' הוא מיהו לא אשכחן דקאמר איהו בהדיא הכי אבל הגמרא קאמר התם בהניזקין (שם נ.) כדעולה דחמר עולה כו׳ ומשום פסידה דלהוחות כו׳ והפילו (ס) אומר בהדיא הכי לא הוה דוקאם דשפיר משמע אוקמוה אדאורייתא דבמיניה הוא ונראה שמא מדקאמר בזבורית משמע קרקע זבורית מדלא הזכיר סובין ואין נראה לפרש דהאי דמ"ד לאו דאורייתא היינו אפי׳ מיניה דהה פשיטה שחייב לשלם והם חין לו מעות פשיטא דאינו פטור בכך אלא יתן לו סובין או קרקע ט (או) ימכר ויתן לו מעות אלא בשעבוד לקוחות מיירי שמשועבדים אע"פ דכתב ליה אחריות בהדיא לאו דאורייתא הוי האי קנין דמדאוריית׳ לא יוכל לשעבד בחובו את נכסיו מן הלקוחות אע"פ שיכול למכרן ומה שפי' רשב"ם גבי שעבוד דחוריית' הוי האי קנין דכתיב יוליא אליך את העבוט וגבי לאו דאורייתא פי' והא דכתיב יוליא אליך העבוט במשכנו שלא בשעת הלוחתו בב"מ (דף היד:) ש (לח) משמע דבשעבוד דבמיניה פליגי ולא ידע רבי מאי קאמר וגם לא הבנתי מה שאומר למ"ד לאו דאורייתא דקרא במשכנו (ו) בשלה בשעת הלוחתו כ״ש דהוי דאורייתא דבשלא בשעת הלואתו הוא גבייה מחוב: אינן גובה לא מן היורשים. תיתה כיון דמלוה בשטר גובה מו היורשים אע"ג דשעבוד לאו דאורייתא שלא בשטר נמי מ"ט לא גבי מה לי היכא דאית ליה קלא מה לי היכא דלית ליה קלא וי"ל (י) מי שמלוה בעדים אינו חושש לקלא ולגבייה דלקוחות לא תקנו חכמים לגבות מן סיורשין: לא מן היורשין. וקשה לר"י דבארבעה אבות (ב"ק דף יא: ושם) גבי הלכה גובין מן העבדים אמר ר"א אפילו מיתמי לא מיניה מיניה אפילו מגלימא דעל כתפיה ומשני שעשאו

אפותיקי ומכרו משמע אבל מיתמי

פתיחתש דלת בפני הגולנין וכ"ש [מן]ש הלקוחות חה נראה עיקר דעמד בדין משום קלא הוא ולא משום דתפים דאונם ומפתה גופייהו

בעמדה בדין נעשה כמלוה ומשמיטין לברייתא דתניא כוותיה דשמואל בהמביא תניין (גיטין דף ית.): דרתבי דיינא אפומא. ותימה אמאי תני ר"נ וקברו מאחר דפרשינן לה הכי וסבירא ליה אינו גובה מן הלקוחות ואומר רבי דאיכא למימר דקמ"ל שאט"פ שקרוב זה החופר למיתה מיד שהשור היה ממיתו 4)והכהו מועיל דין שדנים שם ולא אמרינן גברא קטילא דייני:

הוליא עליו. מלוה: כסב ידו. של לוה שהוא חייב לו ממון ואין כאן עדות אחרת: גובה מנכסים בני חורין. דלא גובה ממשועבדים אלא מלוה הכתוב בשטר שיש בו עדים דכיון דאיכא תרתי שטר ועדים מפקי ליה לקלא ולקוחות הוא דאפסידו אנפשייהו שלא חקרו בדבר ויניחו בני חרי למוכר לגבות מהם: ערב

היולא כו'. שכתב בתוך השטר אחר חתימת העדים אני פלוני בן פלוני ערב: גובה מנכסים בני חורין. מן הערב בערבות שבעל פה דמלוה ע"פ היא כיון דלא חתימי עדים על הערבות וה״ה לערב בלא שטר אחר מתן מעות: אמר ליה בן נכם אינו גובה. דכל ערב שלחחר מתן מעות לח הוי ערב שלא על אמונתו והבטחתו של ערב זה הלוהו: גבו׳ שעבודה דחורייםה. יוליה חליך העבוט (דברים כד) וה"ה למקרקעי: לאו דאורייםא. וקרא במשכנו שלא בשעת הלואתו בב"מ (דף קיד:): (ג) משום פסידה דלקוחום. שלא יוכלו להזהר בדבר שאין ידוע לעולם: ומי אמר רבה. שעבודה להו דחורייתה והה המרינן בפ׳ יש נוחלין (לעיל דף קכד:) שלחו מתם בכור נוטל פי שנים במלוה ואמר רבה עלה גבו קרקע בחובת אביהם יש לו דכמאן דמשעבד בחיי אבוהון דמי וקרינא ביה בכל אשר ימלא לוט אלמא שעבודא דאורייתא: ⁽¹⁾ איפוך גבו קרקע אין לו גבו מעום יש לו. דמעות הלוהו ומעות משלם ודמי טפי לאשר ימלא לו: בע"ח דיניה בויבורים. ונפקא ליה בפ"ק דב"ק (דף ח.) מוהאיש אשר אתה נושה בו יוליא וגו'ט מה דרכו של אדם להוציא פחות שבכלים אלמא שעבודא דזיבורית דאורייתא: ומשני לטעמייהו דבני מערבה קחמר. דאמרם התם נוטל פי שנים במלוה במקרקעי אמור ולא במעות ומיהו לדידיה סבירא ליה דבכור אינו נוטל פי שנים ולא שנא גבו קרקע ולא שנא גבו מעות דשעבודה לחו דאורייתא: יורשי בעל הבור חייבין לשלם. אלמא מלוה ע"ם גובה מן היורשים וקשיא לרב ושמואל: כשעמד בדין. דמעשה ב"ד כמלוה בשטר דמי: שעשחו. השור טריפה ועמד בדין קודם שילתה נשמתו: וקברו. השור דחפו וקברו בתוך קרקעית

הגהות הב"ח

(ה) במשנה מקלוע נתורה (מ) במשנה מקוע נמורה גדול מקן: (3) גמ' גנו מעות אין נו ורב נחמן אמר גבו מעות יש לו איפוך דרכה לרב נחמן ודרב נחמן לרבה והא שמעתא לא אזלא הכי כדאמר ליה אביי לרבה כדאמר ליה אביי לרבה ידך קשיא כר׳ וכי מימל וך כל״ל: (ג) רשב״ם משום ל״ל קודם ד״ה לאו: (ד) תום' ד״ה גבו כו' אע"ג דמיניה הוא מכל מקום מעות אין לו דלאו הני מעות שבק אבוהון ופריך קרקע אמאי יש לו אע"ג . דהיינו נמי מיניה כיון דלאו הני קרקע שבק אבוהון שהרי מעות הלוהו אלא ודאי עיקר שעבוד כל"ל: (ה) ד"ה דבר כו' ואפי' אמר בהדיא כו' דבמיניה סוא ושמא נראה מדהאמר הוח ושמא גראה מדקחמת כו' דהאי מאן דאמר: (ו) בא"ד דקרא במעכנ כו' דבשלא בשעת הלואמו כ"ע: (ו) ד"ה אינו כו' וי"ל כיון דמי שמלוה:

מוסף רש"י

ו הוציא עליו כתב ידו. היינו חתימת ידו, כדתנן (גיטין עא:) כתב סופר ועד כער, ואמר ר' ירמיה חתם סופר שנינו (לעיל קסו.). גובה מנכסים בני חורין. וממשעבדי לא, דלית ליה קלא לדבר שאינו עשוי בעדים ובות כא.). ערב היוצא לאחר שנחתם השטר כתב לערב כתב ידו ואני ערב הערב כתב ידו ואני ערב (גיטין כא.) מחת חתימת העדים כתוב פלוני ערב והוא מודה בדבר (כתובות קב.). גובה מנכסים בני חורין. המלוה מן הערב, ולא מנכסים משועבדים, כיון דלחתר חיתום השטר הוה הויא לה כמלוה על מה (mm) יון דליכא שטר בעדים לית לים קלא (גיטין כא.). הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות. שדיני ממונות עמוקים הס (ברכות סג:). גבו קרקע יש לו ידי גבו קרקע יש דו. גפו יורשין קרקע במלוה שהלוה אביהם, יש לו לבכור פי שנים, דהוה ליה כמוחזק, דהאי קרקע אשתעבד ליה לעיל קכד:). גבו מעות אין פי שנים, דלאו הני מנות הניח לבים והוי ראוי מעות הניח לבים והוי ראוי מעות הניח לביק מג) דמלוה להולאה ניתנה וכאלו לא החחק בם מניהו וכאלו לא החחק בם לניהן (לעיל קבד:). מלוה על פה אינו גובה כו'. אבל מלוה בשמר הוא טומו שיעכון, לכתב לים כל לכסי לחית לי אחראין לשטרא דגן (קדושין יג:). ונפל עליו שור והרגו. השור הרג את

תימה היכי מוכח מהכא דשעבודא דאורייתא דלמא היינו מיניה דמיניה הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה 🕫 מנכסים בני חורין סבערב היוצא לאחר חיתום שמרות גובה מנכסים בני חורין מעשה ובא לפני ר' ישמעאל ואמר גובה מנכסים בני חורין אמר לו בן ננם אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין אמר לו למה אמר לו הרי יהחונק את אחד בשוק ומצאו חבירו ואמר לו הנח לו [ואני אתן לך] פטור שלא על אמונתו הלוהו אלא איזה הוא ערב שהוא חייב הלוהו ואני נותן לך חייב שכן על אמונתו הלוהו יואמר ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה 6 יותר מהן והן כמעיין הנובע והרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן נגם: גבו' אמר עולא ידבר תורה אחד מלוה בשמר ואחד מלוה ע"פ גובה מנכסים משועבדים מאי מעמא משעבודא דאורייתא ואלא מה מעם אמרו מלוה על פה אינו גובה אלא מנכסין בני חורין משום פסידא דלקוחות אי הכי מלוה בשמר גמי התם אינהו נינהו דאפסידו אנפשייהו ורבה אמר דבר תורה אחד מלוה בשמר ואחד מלוה על פה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין מ"ם שעבודא לאו דאורייתא ומה מעם אמרו מלוה בשמר גובה מנכסים משועבדים כדי שלא תנעול דלת בפני לוין אי הכי מלוח על פה נמי התם לית ליה קלא ומי אמר רבה הכי והא יאמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו 🕫 וכי תימא איפוך דרבה לעולא ודעולא לרבה והא ®אמר עולא ידבר תורה בעל חוב דיניה בזבורית (אלא) רבה מעמא דבני מערבא קאמר וליה לא סבירא ליה רב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא "מלוה מן הלקוחות מ"ם שעבודא לאו דאורייתא יוחנן ור' שמעון בן לקיש דאמרי י תרוייהו מלוה על פה גובה בין מן היורשין ובין מן הלקוחות מ"ם שעבודא דאורייתא

הבור: מפומה דבירה. לפני מותו: מיתיבי שיהחופר בור ברשות הרבים ונפל חמר עליו שור והרגו פמור ולא עוד אלא "שאם מת השור יורשי בעל הבור חייבים לשלם דמי שור לבעליו אמר ר אלעא אמר רב בשעמד בדין והא הרגו קתני ״אמר רב אדא בר אהבה שעשאו מרפה והא אר"נ תני ∘תנא מת וקברו התם דיתבי דייני אפומא דבירא וחייבוהו

לא גבי וחימה דפסקינן לקמן דמלוה ע״פ גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות אלמא גובה טפי מן היורשין ממן הלקוחות והתם גבי טפי מלקוחות ותירך רבי דודאי מלקוחות גבי טפי מדגבי מיורשים אט"ג דעדיפי לקוחות הכא כדאשכתן גבי מוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים דקאמר לעיל בחזקת הבתים (דף מא: מב.) אפסודי אפסדי אנסשייהו ואע"ג דאינו גובה מן היורשין וטעמא משום שעשו חולפא לקנות דבר שיש עליו קול שהיה משועבד והאי טעמא לא שייך ביורשין ומהאי טעמא גבי נמי מלקוחות התם ולא מן היורשין מיהו אין נראה לרבי שמוכר שדהו בעדים גובה מן היורשין כמו מן הלקוחות מאחר דאית להו קלא כמו שמלוה בשטר גובה מן היורשין לרב ושמואל אע"פ שמלוה ע"פ אינו גובה הואיל ואית להו קלא ומטעם תקנה כמו שתקנו במלוה דגבי משום נעילת דלת והכי נמי אשכחן בסנהדרין (דף לב.) ומה טעם אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה שלא תנעול דלת בפני לוין ואפילו בכל דיני ממונות שבעולם אנו דנים בלא דרישה וחקירה משום תקנח השוק בין גדיני ירושה בין בדיני מקח ה"יג טעמא משום דנעילת דלת לאו דוקא והוא הדין במקח וממכר כדפרישית וכן בעמד בדין דבסמוך ומשום קלא גובה מן היורשים ומן הלקוחות שלא תפתח דלת הלווים ובההיא דארבעה אבות (ב"ק דף יא:) נראה דבעי למימר כדפרישית התם אלא כגון שעשאו אפותיקי ועמד בדין דבסמוך מספקא לרבי אי משום קלא אי משום חפים למוחזקי דכל מעשה ב"ד אין משמיטין ואי הוה מעשה ב"ד הוה טעמא דעמד בדין משום דהוי כמוחזק בכך ואי לא מיירי אלא בכתובה הוי טעמא דעמד בדין משום דאית ליה קלא והלכך גבי מן יורשין משום

החופר, פטור. בעל השור (עובין ז.). בשעמד בדין. קודם שמת וחיינוהו לשלם לפיכך גונה מן היורשין דכיון דדינו מרוך לשלם הוה ליה כמלה בשטר (שם). מת וקברו. השור בבור כגון שהפיל עמו חוליא ונקבר בה החופר ואפ״ה חייבון יורשין (שם). וחייבורוו. מיד לשלם (שם).